

BUITEN

15^e JAARGANG N°. 15.

ZATERDAG 9 APRIL 1921.

Foto C. Steenberg.

BIJ DE ECHO TE MUIDERBERG.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS, (15), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 170
HOE DE DIEREN SPREKEN (20), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	171
VOORJAAR IN 'T BERGLAND, DOOR N., GEÏLL. . .	172
HET PAARD IN HET BOERENSPREEKWOORD, DOOR G., . . .	172
INDISCHE STEDEN (VERVOLG), DOOR MAURITS WAGENVOORT, GEÏLLUSTREERD, . . .	BLZ. 173—178
HET VOORMALIGE KASTEEL DEVELSTEIN (SLOT) . . .	BLZ. 178
DE ECHO TE MUIDERBERG, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 169, 179
BIJ DE WALLEN VAN MUIDEN, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 180
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (27), DOOR J. ALLAN DUNN . . .	180

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gevee alle wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Luidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

VAN TWEEËRLEI RAS

(14) DOOR HAL G. EVARTS.

HET stond onmiddellijk bij hem vast, dat hij nog nooit iets bekoorlijkers gezien had dan dit meisje, dat daar, blozend en frisch, in de woeste omlijsting van woud en rotsen stond. Zij keek op, zag hem en de kleur week uit haar wangen; zij zag hem ontsteld, met een bleek, strak gezicht aan.

„Ik heb u laten schrikken,” zeide Moran. „Dat spijt mij zeer.”

Zij staarde hem sprakeloos aan. Flash liep naar hem toe en ging naast hem staan, terwijl hij trotsch met zijn langen staart zwaaide. Moran legde zijn hand op den kop van den hond; door deze beweging raadde zij plotseling, wie hij was.

„U bent Clark Moran,” zeide zij. Hij knikte, verwonderd, dat zij zijn naam kende.

„O, dan hebben zij u toch niet vermoord!”

„Nee,” antwoordde hij glimlachend. „Ik ben buitengewoon levend.”

„Flash heeft u hierheen gebracht.” Hij knikte weer. „Hebben zij Vader Kinney te pakken gekregen? — is dit de reden, dat hij niet gekomen is?”

„Ik heb hem een paar dagen geleden nog gezien, toen ik langs de Shoshone stroomopwaarts reisde — ik heb in zijn kamp overnacht,” zei Moran. „Hij is gezond en wel.”

„Dan heeft hij mijn brief niet gekregen,” stelde zij vast.

„Waarschijnlijk niet,” zeide Moran. Hij begreep wel, dat er tusschen al die losse gezegden een verbindende gedachten-schakel was en trachtte een overzicht te krijgen.

„Ik kan hem wel voor u gaan halen,” bood hij aan. „Ik kan zijn kamp bereiken in drie dagen — met een geforceerden marsch, als het moet, in twee — dan kunnen wij hier binnen vijf dagen terug zijn; of is er soms een andere manier, waarop ik u helpen kan?”

Het meisje herkreëg spoedig haar gewone kalmte.

Het drong tot haar door, dat deze man een buitengewone zelfbeheersching bezat; hij gedroeg zich in deze vreemde situatie, alsof het iets heel gewoons voor hem was, in een geheimzinnige hut op vijftig mijlen afstand van de naaste boerderij

een meisje aan te treffen. Haar opmerkingen moesten vrij onsamenhangend geklonken hebben; zij had van dingen gesproken, die hij met geen mogelijkheid weten kon; toch had hij geen verbazing of nieuwsgierigheid getoond. Zijn verstandige oprechte blik was haar sympathiek — zij wist, dat zij van hem niets te vrezen had.

„Ik ben hier alleen en wacht op de komst van Vader Kinney. Wilt u niet binnenkomen?” zeide zij. „Ik ben bezig het middageten klaar te maken. Terwijl ik aan het werk ben, zal ik goed nadenken en beslissen, op welke manier ik het best van uw aanbod tot hulp gebruik maken kan.”

Flash liep voortdurend tusschen de twee op en neer; zijn nagels tikten tegen den vloer, terwijl hij in de nabijheid van elk van beiden trachtte te blijven. Hij voelde een zekere verlegenheid en vreemdheid tusschen hen, maar was te blij, dat hij deze twee bij elkaar gebracht had, dan dat hij veel aandacht had kunnen besteden aan zulk een kleinigheid.

Toen Moran zijn bijl opnam, volgde Flash hem naar buiten. Moran koos een langen dooden pijnboom uit, bekeek hem met taxerende blik en keepte hem op gelijke afstanden in.

„Wij zullen eens wat behoorlijk hout voor haar kappen, ouwe jongen,” zeide hij. „Zij heeft echt vrouwenhout gebrand — sprokkels en stukjes. Ik wou wel, dat je praten kon en mij eens wat van de zaak vertellen. Er is natuurlijk iets gebeurd, dat haar heele kleine wereld ondersteboven gekeerd heeft en zij is ervoor weggelopen. Haar plannen zijn niet precies uitgekomen en zij heeft een ellendigen tijd achter den rug. Wie is zij, Flash, en hoe wist zij van deze plaats?”

Hij had wel een dozijn armlasten naar de hut gebracht, vóór zij het middagmaal aankondigde. Toen zij klaar waren met eten, vielen de schaduwen in de kloof al langer en Moran pakte zijn rol dekens op.

„Ik zal hier ergens vlakbij kampeeren,” zeide hij. „Als u mij roept, zal ik u kunnen hooren. Beslis nu maar, op welke wijze ik u helpen kan, dan zal ik morgenochtend uw besluit komen vernemen.”

„O, ga toch niet weg,” zeide zij onrustig. „Blijf nog wat en praat wat met me! Ik ben zoo lang alleen geweest. Daar is een afschuwelijk beest hier in de kloof, dat bijna iederen nacht schreeuwt. Ik zou zoo graag van u willen weten, wat voor een dier het is.”

Hun gesprek, dat zich tot vormelijke opmerkingen beperkt had, was wel wat heel banaal gebleven, en Moran maakte nu gretig gebruik van de gelegenheid om het ijs te breken, door dadelijk in te gaan op dit hem zoo vertrouwd onderwerp van gesprek, dat welhaast een stokpaardje van hem geworden was. Hij deed de deur open en zeide:

„Laten we dan hier gaan zitten. De wilde dieren zullen al gauw gaan praten. Ik zal hun geluiden voor u trachten te vertolken. Hoogstwaarschijnlijk is er maar één man op de tienduizend, die werkelijk de helft van wat hij 's nachts in de bosschen hoort, verstaat.”

Zij gingen samen op den drempel zitten en Moran vertelde haar van alles. Hij begreep, dat het meisje daar nacht op nacht alleen gezeten had, verschrikt door al de denkbeeldige gevaren, die den geest van iederen nieuweling in de heuvels bestormen. Al uitleggend praatte hij heel wat bijgeloovige fantasieën waarmee de menschen de wilde schepselen der natuur omringen, weg. Flash drong zich tusschen hen in, en terwijl zij steeds levendiger met elkander spraken, voelde hij, hoe de vreemdheid, de terughouding tusschen hen langzamerhand wegstierf.

„Ik denk, dat het een panter moet zijn,” zeide zij tot Moran. En toen zij het bijna onmerkbaar hoofdschudden bemerkte, vroeg zij: „Waarom niet? Leven zij niet hier in de buurt?”

„Dat wel — alleen worden zij hier leeuwen genoemd,” antwoordde hij. „De panter, de puma, de cougar en de bergleeuw zijn één en hetzelfde dier, dat, al naar de streek, waarin het voorkomt, een anderen naam draagt. Ik heb het onder alle vier de namen gekend en bestudeerd. Ik heb er lang op gehoopt — maar ik heb nog nooit een panter hooren schreeuwen. Ik heb onderzoek gedaan bij een massa betrouwbare, scherp waarnemende mannen, die hun leven hebben gesleten in de heuvels van het Noordwesten, waar de leeuwen huizen; in de woestijnen van het Zuiden, waar de cougar leeft; in de moerassen en eikenwouden van het Oosten, waar men den panter aantreft, en in Mexico, het land van den puma. Slechts hun leven een geluid hebben gehoord, dat zij hielden voor den schreeuw van een panter. Maar zelfs zij waren er niet zeker van.”

„Maar ik heb gelezen —”

„Dat zij janken, zooals een vrouw schreeuwt,” eindigde Moran glimlachend den zin voor haar. „Dat hun oogen als een paar vurige kolen in den nacht gloeien, en dat zij de menschen in de heuvels voorzichtig besluisen en dooden. Maar ik kan u verzekeren, dat nooit anders dan in sprookjes een panter menschen aanvalt; en geen sterveling heeft ooit bij nacht de oogen van een dier gezien, of zal ze zien, tenzij het netvlies direct getroffen wordt door een sterken lichtstraal die er in weerkaatst; een tinnen kan of een stuk glas zou dan net zoo goed glimmen.”

Hij brak af om verschillende geluiden te verklaren. Van de meer gewone kende zij er enkele o.a. die van de uilen en de prairiewolven; ook toen van uit de diepte een reeks hooge schelle blafgeluiden klonk, wist zij, dat die afkomstig waren van een kudde wijfjes-elanden op het wildpad. Maar plotseling stak Flash zijn ooren in de lucht en trachtte langs Moran heen te dringen. Deze duwde hem terug; uit het struikgewas klonk een klagerlijke kreet.

„Flash wist, dat zich daar een treurspel afspeelde. Raad eens, welk dier dat geluid maakte,” vroeg hij.

„Een wilde kat,” giste zij.

„Mis; een konijn,” zeide Moran. „Dat was de angstige doodskreet van een konijn. Slechts weinigen weten, dat een konijn geluid maakt; de meeste menschen zouden net als u geraden hebben. Waarschijnlijk werd het wolstaartje door een wezel of een uil gedood.”

Een spookachtig onheispend gegil zweefde neer van den kalen rotsrug, die den enen wand van de kloof bekroonde.

„Daar!” zeide Moran. „Raad nog eens.”

„Een los,” meende zij.

„Een vos,” verbeterde hij. „Lang geleden heeft een natuurvorschcr van den buitenkant, die er een poedel op nahield, aan de wereld verteld, dat een vos kefte. Sedert tien tijd keffen zij allemaal. Hun werkelijk geluid is dat langgerekte akelige gillen — noem dat nu maar keffen, als u er zin in hebt. Ik verwachtte wel, dat wij een vos zouden hooren en dacht al, dat dat het geluid zou zijn, dat u zoo bang gemaakt heeft. Maar dat was het nog niet?”

Het meisje schudde het hoofd. „Het leek er heelemaal niet op,” zeide zij.

„Ik kan mij niet voorstellen, wat het dan zijn kan. Moran zat ermee verlegen en brak zich het hoofd, welk dier dan wel zulk een schrikjagend geluid kon maken. Plotseling flitste een gedachte door hem heen. Hij zag weer de doode wijfjes-eland met de doorgesneden kniepezen, herinnerde zich de plotselinge stilte en het zwijgen van alle dierenstemmen dat hem opgevallen was, toen hij ver weg op de helling van het Wapitigebergte lag — die stilte was voor hem het bewijs geweest, dat een wolf gehuild had. Hij keek om naar Flash, maar Flash had zich aan de andere zijde langs het meisje heengedrongen en was weg.

„Ik geloof wel, dat ik een vrij juiste gissing maken kan naar de herkomst van dat geluid,” zeide hij. „Onze oude vriend Flash zal met de wolven uitgeweest zijn en zijn stem gevonden hebben. Als hij het gehuil van zijn vader geërfd heeft, dan was het de roep van den lobo, dien u gehoord hebt.”

„Flash!” riep zij uit. „O neen, Flash zou niet zoo'n afschuwelijk geluid kunnen maken. Ik ben er zeker van, dat het Flash niet was!”

„Ik ben geneigd te gelooven, dat het Flash wèl was,” zeide hij. „Denk eens aan, dan hebt u al dien tijd het gevaarlijkste roofdier uit de heuvels bij u gehad!”

„Flash gevaarlijk!” riep zij. „Hoe kan Flash nu gevaarlijk zijn! Hij is de leukste, slimste hond, die er bestaat.”

„En daarom juist is hij beslist het allergevaarlijkste roofdier binnen den omtrek van vijfhonderd mijlen. Flash bezit al de woeste kracht van een lobwolf, maar zonder de blinde vrees voor den mensch, die een gewone wolf heeft. Flash vreest de menschen op een intelligente manier, hij kan hun macht om kwaad te doen, op de juiste waarde schatten; hij kent hun eigenaardigheden. Wel verre van in panischen schrik te vluchten, zoodra hij een klein vleugje menschenlucht in den neus krijgt, gaat hij op onderzoek uit; dan weet hij, waar hij aan toe is. Natuurlijk zou Flash niet zonder bepaalde reden een mensch aanvallen — een hevige haat tegen één bepaald persoon zou hem moeten drijven. Maar als hij een wrok tegen iemand had — nu, ik zou niet graag in de plaats van dien man zijn, als Flash hem 's nachts slapend of op marsch in de heuvels aantrof.”

(Wordt vervolgd).

HOE DE DIEREN SPREKEN

20)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

Voor mij is de aannemelijke verklaring voor die zeldzame bezoekers, na de zaak verscheiden keeren nauwkeurig onderzocht te hebben: of wilde vogels weten hoe ze een zwijgerd voedselsein moeten uitzenden, of, wat waarschijnlijker is, de opwinding van vogels, die aan 't eten zijn, verspreidt zich krachtig naar buiten, en wordt door 't minste teeken waargenomen, op een afstand, die buiten elken mogelijken gezichts- of gehoorskring valt. Door geen andere hypothese kan ik een opheldering vinden voor het feit, dat sommige wilde vogels op mijn erf verschijnen op een tijdstip, dat een aantal andere vogels gretig aan 't pikken zijn en anders niet, ofschoon ik jaar in jaar uit op ze let.

Evenals elke andere verklaring, of we 't nu over de sterren daarboven, of over de spreuwen hierbeneden hebben, leidt ook deze naar nog grooter geheimenis. De afstand, waarop zoo'n oproep voor anderen gevoeld kan worden, moet nauw beperkt zijn; anders zouden de gebrek lijdende vogels van het heele land op bepaalde morgens naar mijn erf komen zwermen; en van de kracht, waarmee het zwijgende lokken geschiedt, weten we even weinig af, als van den ijlen, onstoffelijken aether, die zijn golven, of trillingen alle richtingen uitzendt. Toch heeft het vraagstuk ons niet al te zeer te verontrusten, omdat het antwoord, wanneer het komt, even natuurlijk zal zijn als ademen. Als er zwijgende, of telepathische gedachtenwisseling in de natuur bestaat, en ik geloof dat het stellig zoo is, is het mysterie vóór ons niet grooter, dan waar dagelijks de sterrenkundige, of de telegrafist bij de draadlooze zich tegenover geplaatst zien. De een meet de snelheid van Orións licht; de ander zendt den druk van zijn vinger over een oceaan; maar geen van beiden kan de hoedanigheid vertellen, of zelfs maar raden, van het middel, waardoor het licht, of de electriche golf naar zijn bestemming wordt gedragen.

V. HET SAMENSCHOLEN.

Dit is een hoofdstuk over de vlieg oefeningen van vogels, het zwermen van bijen, de plotselinge wilde onrust en verhuizingen van kleiner of grooter dieren buiten het seizoen, en andere eigenaardige verschijnselen, waarbij de leden van een vlucht of kudde in de natuur alle gezamenlijk handelen, hetzelfde doen op hetzelfde oogenblik, alsof ze eigenlijk meer door één enkelen wil geregeerd werden dan door eigen bewegredenen. Wanneer het bleek, dat die eene wil in een stem of kreet, of zelfs in een drang, die zich medegedeeld had, tot uitdrukking kwam, zouden we toch weer van aangezicht tot aangezicht staan met ons raadsel der dierlijke gedachtenwisseling.

Aan het feit van gezamenlijke handeling valt niet te twijfelen, want veel biologen hebben het waargenomen; en er is ook een traditioneele verklaring voor. Wanneer de vogelkundigen in voor- of najaar bijvoorbeeld een grooten kraaienzwerm zien „drillen”, hoe ze alle tezamen rijzen en dalen, of zwenken met verwonderlijke nauwkeurigheid, lossen ze de zaak op, door te zeggen, dat al die kraaien als één kraai handelen, omdat dezelfde drang van te rijzen, of te dalen, of te zwenken hen alle op een en hetzelfde oogenblik bevangt. En dat vertellen ze ons doorgewoont, alsof ze wijzen op iets voor de hand liggends in de natuurlijke historie, terwijl ze ons in werkelijkheid het vreemdste tooverbeeld toonen, dat er ooit uit het niet opdoemde.

Nu hebben de bewonderenswaardige vlieg oefeningen van sommige vogels iets in zich, dat ik niet geheel peilen of begrijpen kan, zelfs niet met behulp van het mirakel der gezamenlijke ingeving; toch heb ik twee eigenaardigheden opgemerkt bij het geordende vliegen, die misschien kunnen helpen om den nevel, die het nu omhult (doordat we maar aannemen zonder begrijpen), te verjagen. De eerste is, dat de oefeningen alleen worden waargenomen, als een ongewoon groot aantal vogels van dezelfde soort bijeen is, op een zonnigen dag in 't vroege voorjaar gewoonlijk, of in het heerlijkste herfstweer.

(Wordt vervolgd).

Foto Aug. Ruff.

VOORJAAR IN HET BERGLAND.

VOORJAAR IN HET BERGLAND.

De lente is gekomen! De knoppen zwellen en barsten open, en reeds merig boom en stroik tooit zich met het jonge groen, dat, van verre gezien, als een fijn waas is, voorbode van koeltetrendend lommer. Straks, na de felle kleurenweelde van hyacinten en tulpen, als April te Meie gaat, zal de bloesemweelde, zullen de witte bouquets feestelijk afsteken tegen het licht-groene gebl. derte, het land als in bruidstooi stekend. Dan komen ook de blijde seringen met hun paarse en witte bloempluimen het fees' opvroolijken en de uitbundige Meidoorns in kleuren en geuren hun bijdrage bieden, met de ernstige gracieuse gouden regens.

Dat zijn de aanzienlijken. Maar de nederigen blijven niet achter. Sil en bescheiden, maar ontroerend-bekoorlijk, sieren zij den grond waarover de Lentevorst schrijden zal.

De Meimaand in zijn blij gewaad
Wêr overal te blinken staat,
Vol groene en versche blaren....

Niet alleen in ons lardeke. Maar hier toch lijkt wel het feest van de ontwakende natuur intenser, omdat het oog er niet wordt afgeleid door grootsche décors, door trotsche berghellirgen, door grillige rotsen, door majestueuse sneeuw-kammen. Daar, in het bergland, het land waar de Natuur indrukwekkend is, zoo dat ook de mensch er zich zijn kleinheid meer bewust wordt, mist het lentefeest het intieme karakter, dat het bij ons heeft: het is er te wijdsch, alomme.

Maar toch, ook dáár is het feest, en wie het wil meevieren, hij ga naar de stille plekjes in de bosschen of op de boschweiden, waar geen stoute lijnen, geen wijde vergezichten de aandacht afleiden, bij de klaterende beekjes, die zelve wel niet van lente spreken — tenzij tot den fantasie-rijke, die in hun zilveren stemmetjes iets hoort van blijdschap over de zich verjongende natuur, — maar aan wier boorden overal het jonge leven ontbloeit.

Het voorjaar in 't bergland! In de afbeelding hierboven wordt zijn schoonheid onzen lezers voor oogen gebracht. Het grootsche décor, dat zich op den achtergrond onvouwt — nog heel even zien we de sneeuwplekken op de hooge bergkammen — dat den bezoeker van dit plekje misschien allereerst zou treffen, stoort op deze lenteplaat, waar het slech's bijzaak is, in 't geheel niet. Alle aandacht wordt getrokken door de boomen in bruidstooi, die zoo vroolijk afsteken tegen de sombere lijnen, en door het grastapijt op den voorgrond, dat als bezaaid is met duizenden bloemen.

Een hoekje lenteblijheid, dat feestelijk stemt! N.

Het paard in het boerensprekwoord.

- Het ruigste veulen wordt het gladste paard.
- Een goed paard zet tweemaal aan.
- Wie dertig jaren geleden te paard zat, kan na dertig jaren te voet moeten gaan.
- Wie zijn koe voor de ploeg spant, moet zijn paard maar melken!
- Bij paardenkooperij hoort paardenverstand
- Bij vrijen en paardenkopen — houde men de oogen open!
- Ieder beest waar 't hoort te staan:
Het renpaard op de baan
En knol of stakker
Op hei en akker.
- Een oude man of 'n oud paard
Die zijn geen boonen waard,
Maar 'n oude vrouw, een oude koe,
Daar komt een mensch nog wat van toe.
- Hij kwam van 't paard op den ezel (ging achteruit).
- Een paard bij den staart optuigen (verkeerd beginnen).
- Eigen zweep en gehuurde paarden hebben veel te lijden.

G.

INDISCHE STEDEN.

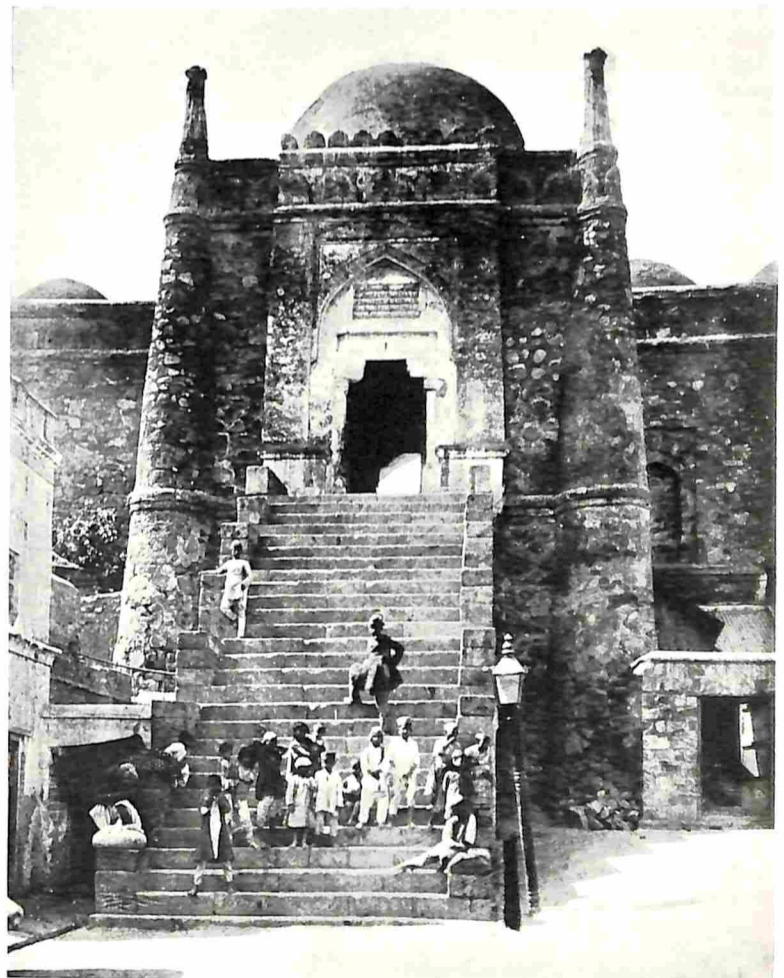
(Vervolg).

MISSCHIEN nog eerbiedwekkender om zijn oudheid, althans aangrijpende om zijn haast fabelachtige geschiedenis, toch hoewel nog zeer schoon, minder schoon dan Azjmir, is de sinds kort opnieuw wederom hoofdstad van Hindoestan geworden keizersstad Delhi. De legende beweert, dat haar bestaan, hoewel dan onder anderen naam, terug gaat zoover als de Mahabharata, dat is 1000 jaar voor Christi geboorte, den „grooten oorlog” om het oppergezag over de Indische koninkrijken, waarmee de overgeleverde geschiedenis van Hindoestan begint. Maar wijl de geschiedenis van dit bij uitstek belangwekkende volk sinds drie duizend jaar tot dat de Engelschen aan zijn autonomie een eind maakten met verdrijving van de Franschen, en zelfs van de Hollanders, die er hun overal veel vaster in den weg zaten, een aanhoudende krijg is geweest uit dynastieke oorzaken, zou het ons hier te ver van ons prentjes-onderwerp afleiden, indien op Delhi's romantische geschiedenis te diep werd ingegaan. Toch roepen zijn bouwvallen, zijn paleizen en heiligdommen haar herinnering zoo herhaaldelijk in het geheugen terug, dat een kort overzicht niet mag ontbreken.

Van den Voor-Islamietischen tijd, welke aan het eind der twaalfde eeuw onzer jaartelling voor Delhi begint, is in ieder geval weinig, dat ongeschonden is, over. De stad heette toen ook nog niet Delhi maar Indraprastha, en op eenigen afstand van de tegenwoordige stad, ligt daar een uitgestrekt gebied vol min of meer belangwekkende bouwvallen. De belangwekkendste, in 't geheel geen bouwval trouwens, en misschien bestemd zoo ongeschonden te blijven als zij thans nog is, tot aan het einde der wereld, is de „IJzeren Pilaar”, in haar geheel 23 Engelsche voeten lang, die daar sinds de derde of vierde eeuw der Christenheid opstaat, en in diep ingesneden Sanskriet een roem-inschrift draagt van een der Hindoesche koningen, die in deze landen voor de eeuwigheid zijn heldendaden aan tijdgenoot en nageslacht wilde kenbaar maken. Dit doel heeft hij ongetwijfeld bereikt, maar wijl de lezer van „Buiten” er niet nieuwsgierig naar is, zullen wij van den grooten man, ijdel als een minister, niets anders zeggen dan dat zijn giet-ijzeren schepping nog heden een wonder is voor de menschen, die daar verstand van hebben, hoe zulk een reusachtig brok gegoten ijzer in den primitieven tijd, en zoo fijn, kon gefabriceerd worden? Och, m'n lieve blanke Christenmenschen, de gekleurde rassen, op wier beschaving jelui sinds anderhalve eeuw uit bent, zonder dat je iets beters bereikt hebt dan hun oer-volksorganisme zoo goed als in den grond bedorven of uitgeroeid te hebben, zij waren niet zoo onwetend, onbeschaafd, ongeoeffend, als waarvoor je onwetendheid en vooroordeel, gepaard aan een haast belachelijke verwatenheid, hen hield en houdt. Maar gedane zaken nemen geen keer, en het laat zich aanzien, dat de Indische volken, overal, weldra genoeg zullen hebben van de arrogante overheersching van „*toean blanda*”, 't zij Hollander, of voor hen nog erger straffe Gods: Engelschman of Franschman.

Maar om dan tot Delhi's aangrijpende geschiedenis terug te keeren: van het Mohammedaansche tijdperk is daar veel meer over, en dit behoort tot het heerlijkste wat de bouwkunst ergens geschapen heeft. En dan nog heet Delhi maar niet zoo dadelijk zòd, maar eerst Siri, gegrondvest door Alah-oed-din; eerst een Toerksche slaaf, die zich in 1206 tot keizer van Indië wist op te stuwen, maar wiens kleinzonen, aan het eind dier eeuw, ook de eerste invallen hebben af te slaan van de gevreesde Mohammedaansche Mongolen: bedreiging voor geheel de Indische en Oostersche wereld, tot de „Manke Timoer”, beter in de geschiedenis bekend met zijn verbasterden Oosterschen naam en scheldnaam, „Timoer leng”, Tamerlan, komt. Hij verwoest Delhi, intusschen van Siri, Toeghlak-abad en dan weer Firoez-abad geheeten, en sticht er de eigenlijke Mogool-dynastie, wier keizers in Europa bekend werden onder den verbasterden naam van „Groot-Mogool” of Mogol, zooals de Turksche sultan vaak „de Groote Turk” werd geheeten. Keizer Babar, zesde opvolger van den „Manken Timoer” en grootvader van den grooten Akbar, strekte van zijn hoofdstad, die dan eindelijk Delhi heet, zijn rijk steeds verder en verder tegen de strijdhaftige stam der Rasjpoeten, in Westelijk Hindoestan uit, en Akbar

kwam met zijn legers zelfs in Afghanistan. Diens zoon en kleinzoon Dsjahanghir en Sjah Dsjahan, zoo goed bekend bij de eerste mannen onzer Oost-Indische Compagnie, moeten dan hun machtig rijk door onderlingen strijd hunner zonen, zien inkrimpen, tot de machtige Aurengzeb weer nagenoeg geheel Hindoestan aan zijn wil onderwerpt. Maar als hij in 1707 sterft, is het met de grootheid van het rijk uit. De Mahrattan, misschien de strijdhaftigste van alle volksstammen in dit groote werelddeel, hebben zich onder een genialen „rooverhoofdman”, zooals zijn vijanden hem liefst noemen, Sjivadsji, vereenigd, en deze durft — en soms met succes, zelfs de macht van Aurengzeb te weerstaan. Ongelukkig echter is zijn zoon en opvolger Sambhadsjis, een dronkaard en doormaker; Aurengzeb verslaat hem en brengt hem ter dood. Maar acht jaar reeds na den dood van dezen gevreesden Groot-Mogol, verliest zijn opvolger het land der Rasjpoeten in de landen der „Vijf Stroomen” — den Pundsjab —. Met Mohammed-sjah, is er een geringe terugkeer van macht des „Groot-Mogols”, maar het naburige Perzië heeft in Nadir-sjah een heerscher, die weldra de Mogoolsche dynastie voor goed zal vernederen. In 1739 wordt Delhi door hem ingenomen en hij laat er zijn troepen zoo verschrikkelijk in huis houden, dat diezelfde Mohammed-sjah hem om genade voor zijn arme stad bidt. Nadir heeft dan tenminste de edelmoe-digheid om te zeggen: „een verzoek van den keizer van Indië mag niet onverhoord blijven”, en hij gelast onmiddellijk de plundering der stad en den moord harer bevolking te staken. Dit verhindert niet, dat hij aan waarde, in Hollandsche guldens omgerekend, voor een milliard aan goud en juweelen uit haar weg naar Perzië sleepte, onder andere den beroemden „Pauwentroon”, geheel van zuiver goud, ingelegd met parelen en edele stenen, die nog het reusachtigste, maar zeker niet het schoonste juweel van de aan leelijke kostbaarheden zoo rijke schatkamer van den Perzischen sjah is. Vijftien jaar later wordt Delhi nog eens dunnetjes over geplunderd en uitgemoord, nu door de Mahrattan, die weldra door de Afghanen worden verslagen. In 1803 valt de stad in handen van de Engelschen, die er de wel zeer vernederde afstam-

DE GROOTE (KALAN) OF ZWARTE (KALA) MOSKEE
TE DELHI.

melingen van den „Manken Timoer”, onder den onschadelijken titel van „Groot-Mogol” een schijnmacht laten tot 1857, het jaar van den grooten Indischen opstand. Deze dreigt aan de Britsche oppermacht een einde te maken. Inderdaad is dit het geval met de macht der Engelsche Oost-Indische Compagnie, de oude mededingster onzer Nederlandsche, welke haar anderhalve eeuw in deze streken zoo ergerlijk in den weg had gezeten, dat de koloniale Engelschen dien-aangaande nog steeds niet over hun spijt heen zijn. Zij had die een halve eeuw overleefd.

Van dezen inderdaad zeer gevaarlijken en moeilijk te onderdrukken opstand, ontstaan door hun toenmalig niets ontziend en schandelijk-onwetend wanbestuur, maken onze vrienden van den overkant der Noordzee h el wat, maar een Hollander kan er de geschiedenis van met droge oogen lezen, en bezoekt de aangewezen historische plaatsen met andere gedachten dan de doorsn e Engelschman, die als hij van *the Mutiny* hoort, nog steeds gift spuw tegen de Indische volken. Helaas, voor de laatste afstammelingen van den „Manken Timoer”, van Akbar en Aurengzeb! Tegenwilenwensch was hun vader door de opstandige troepen meegeslept en zijn ongewapende zonen werden als dolle honden op den weg door een Engelschen luitenant, zonder vorm van proces, neergeschoten. Nooit kwamen de laatste afstammelingen van een machtige heerschershfamilie ellendiger om het leven, of het moesten de Czaar van Rusland en zijn huisgezin zijn, en niemand weet nog of in Rusland de zaken niet eens een keer nemen.

* * *

Heb ik te lang Uw aandacht betrokken bij de geschiedenis dezer keizersstad? Ik geloof dat niet. In ieder geval kunt gij haar overgebleven paleizen en heiligdommen niet naar waarde schatten, indien gij onbekend zijt met de menschen, sterflijk ondanks al hun grootheid, die hier eens leefden. Onze platen doen den rijkdom der oude Delhi'sche bouwwerken slechts voor een zeer klein gedeelte recht wedervaren, maar onder de oudste waarvan hier een voorstelling wordt gegeven is dan de *Kalan Moesjid* — de „grootte moskee” — een der opmerkelijkste.

Dit heiligdom van zwaren steen en strenge lijnen dagteekent van 1386 en zijn hoofdingang ligt boven aan een breeden trap van dertig treden. Het is gemetseld van ongehouwen steen en geheel zijn aanzien zou doen denken aan een tamelijk primitief tijdperk van bouwkunst, ware 't niet, dat daarin een begrip van majesteitlijken ernst wordt te kennen gegeven. Deskundigen ontdekken er overeenkomsten met Egyptische heiligdommen aan, maar deze zullen wel te danken zijn aan den eenvoud der vormen, waarmee elke vroege bouwkunst genoeg neemt. Zeker is, dat de *Kalan Moesjid*, waaraan elke poging van bevalligen pronk

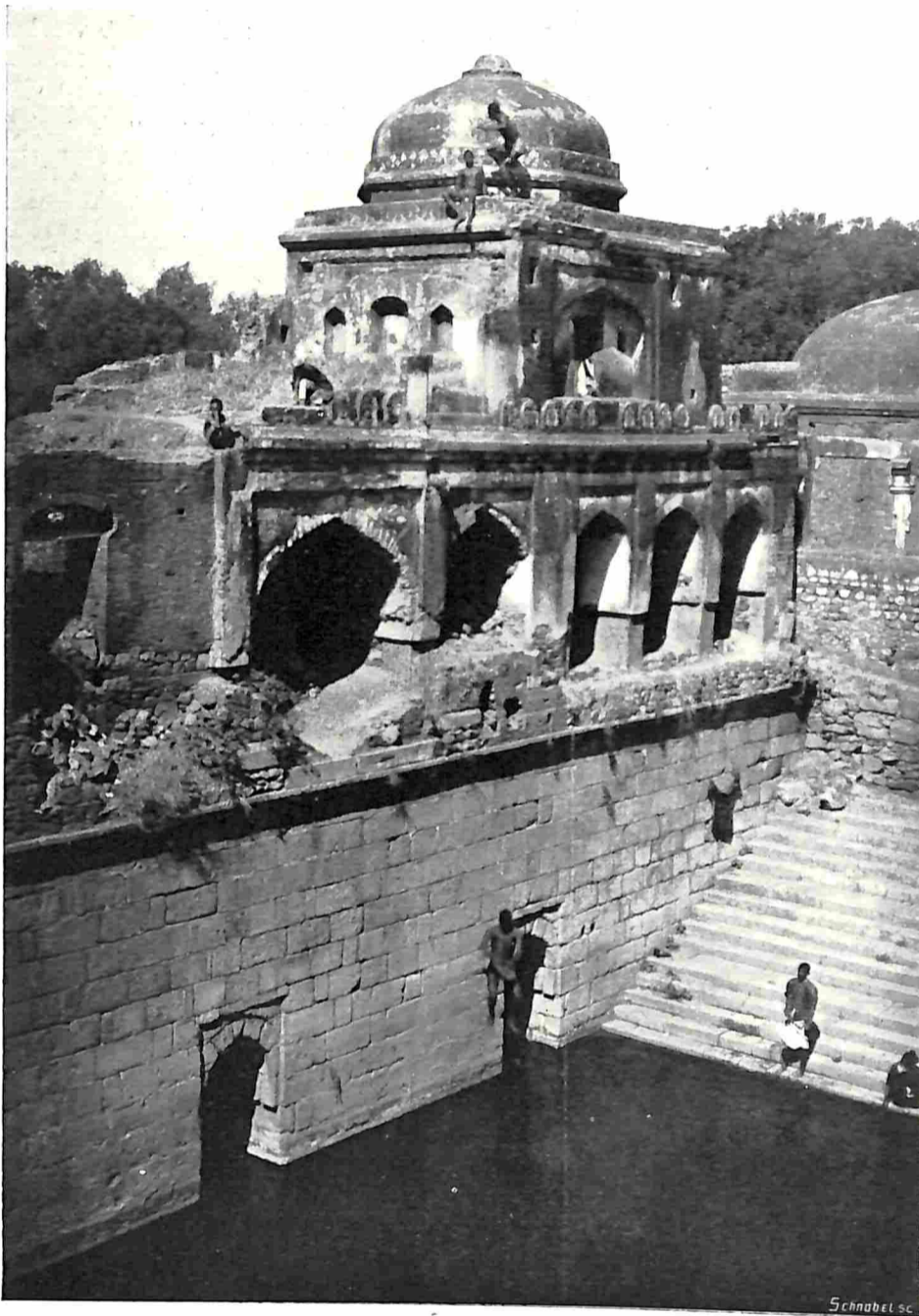
ontbreekt, een der statigste monumenten is van het aan bouwkunstig schoon zoo rijke Delhi.

Indien gij mij niet vraagt wie de heilige Nizam-oed-din Aulia is geweest, zal ik U meedeelen, dat zijn overigens grootendeels verwoeste „*dargah*” — graftempel —, even buiten de stad, te midden van verwoeste paleizen en heiligdommen van Delhi's voorgangster, ontegenzeggelijk sierlijker moet zijn geweest dan de genoemde Moskee, ofschoon nog van ouder datum. Hier leefde de heilige met zijn langen naam, en liet zich in ieder geval niet gauw van zijn stuk brengen, zoo min als de bekende molenaar van Sans-souci. Dergelijke heiligen plachten steeds hun plaats te zoeken in de nabijheid van vijvers. De keizer van zijn tijd, *soeltan* Toechlak, wenschte, toen de heilige man bij zijn water werklieden had gehaald om dit in te kommen, dezelfde menschen aan het werk te

zetten bij den bouw van een sterkte. De heilige schikte het z o, dat zijn menschen dan voor hem 's nachts werkten, — aan de 45-urige werkweek was toen nog geen denken — maar ieder begrijpt wat zij dan overdag waard waren, en de keizer, om daar niet al te bruusk een eind aan te maken, verbood eenvoudig, aan den heilige olie te verkoopen, voor het licht waarbij de arbeid verricht werd. De keizer vergat echter, dat een wonderdoende heilige voor geen moeilijkheid staat, en op het woord van den heiligen man, kon het water als olie dienen, en het werk ging 's nachts toch door. Daarop, begrijpelijke woede van den keizer, die het water van den vijver vervloekte. Maar de heilige vervloekte de sterkte, welke Toechlak-abad zou heeten. Aldus de legende. Aan de geschiedenis is echter meer houvast, en die vermeldt, dat er een samenzwering tegen Toechlak-soeltan bestond, waarbij de heilige man betrokken was. Toen hem werd bericht, dat de keizer uit zijn versterkt kamp te Delhi op weg was om hem, den heiligen man, te kastijden, was deze daarover nog niet ver-

vaard, maar troostte zijn discipelen door te zeggen „*Dilli hanoez doer est*” (Delhi is nog een eind weg!) een gezegde van zielestandvastigheid, dat nog in de spreekwijzen van zijn Oostersche volk leeft. De prachtige bouwvallen van den graftempel met zijn ommuurden vijver van helder water, dienen nu tot weinig anders dan om den knapen uit den omtrek gelegenheid te geven in het nat te spartelen, en kleine geldstukken er uit op te duiken, die de bezoekers er in werpen. Zij springen daartoe van de hoogste transen der hoekpaviljoens.

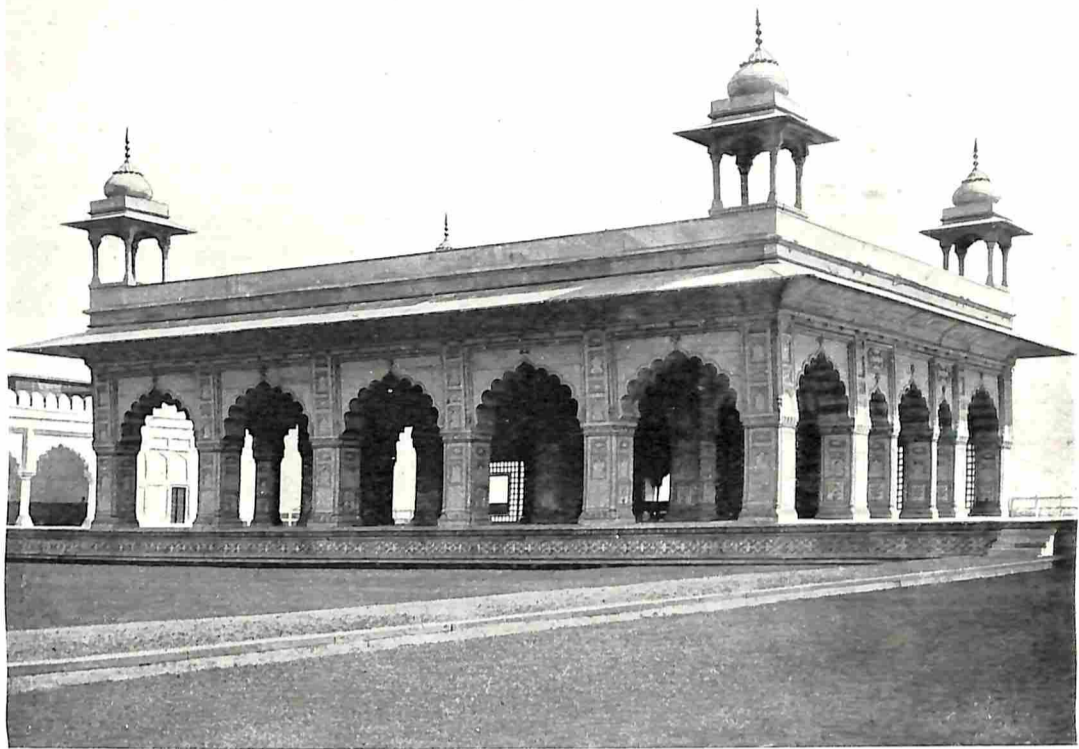
Laat ons naar het eigenlijke Delhi terugkeeren en, om een climax te vinden in onze schoonheidsontroering, allereerst spreken van de Grootte of „Vrijdagsmoskee” — „*Dsjoema-Moesjid*” — welke, geheel afzonderlijk, midden op een groote vlakte, eigenlijk een zandruimte, staat op een verheven, wijd om het heiligdom heenlopend bordes. (Zie de afb. op blz. 176). Meest alle monumentale gebouwen van Hindoestan zijn gebouwd

MAUSLOEUM VAN NIZAM-OED-DIN-AULIA.

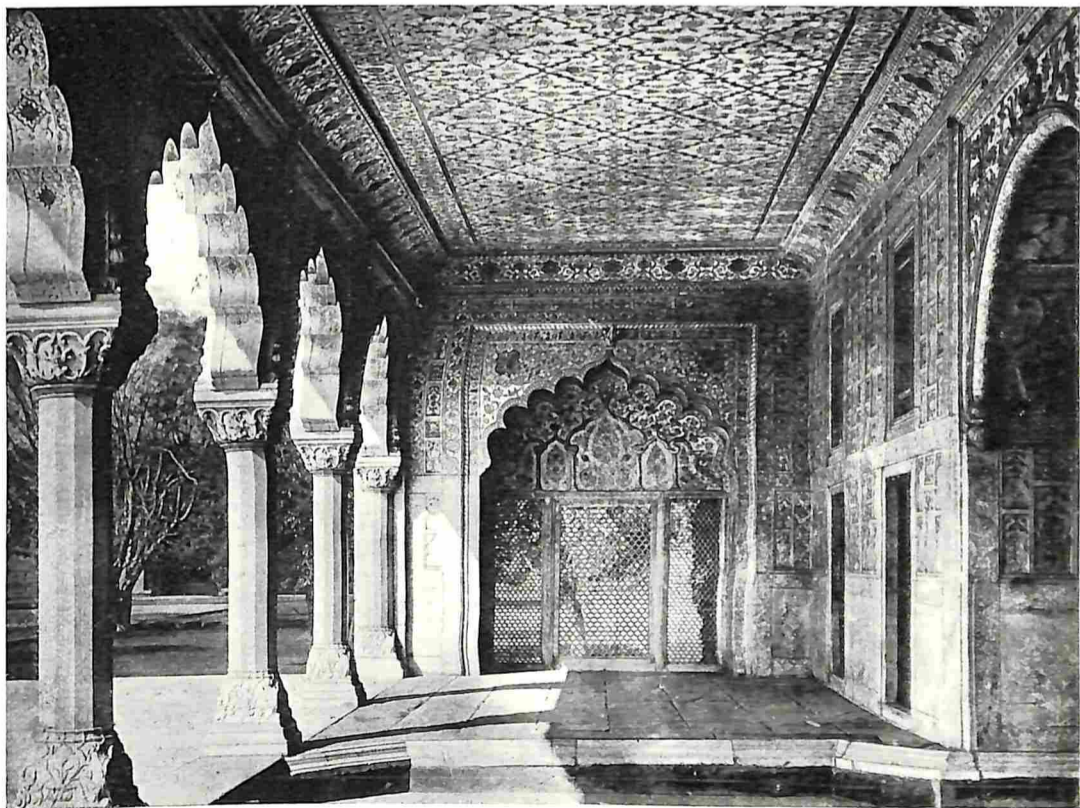
van dien aangenaam rose-achtigen bergsteen, welke, met de meestal roodachtige aarde, van Hindoestan een rood land maakt. De prachtige „Vrijdagsmoskee”, een der meest grootsche van het land, is afwisselend gebouwd van dezen rooden steen en van wit marmere. Het effect is eerder vreemd dan schoon. Niettemin maakt het heiligdom met zijn twee slanke gekartelde menaretten en zijn drie puntige witte koepels, niet te vergeten: zijn statige voorpoort, waarin de groote deuren voorheen slechts voor den Groot-Mogol, nu slechts voor den onderkoning, die er maar eenmaal komt, geopend worden, een indruk van niet te miskennen majesteit. Zijn bouw werd waarschijnlijk gelast door Sjah Dsjahan, maar toen het klaar was, en op de inwijding wachtte, was de keizer van den troon gestooten. Een in de familie slag op slag voorkomende gebeurlijkheid, zoodat de vaders er meestal voor zorgden hun zoons in het oog te houden, en soms voorkwamen, dat deze hen in het oog hielden, door den jongen mannen de oogen te laten uitsteken. Immers zoo waren de manieren in dit keizerlijke huis. Dsjahan werd onttroond door zijn zoon „Sieraad van den Troon” (Aurengzeb). Daar was namelijk reeds bij het leven van den vader een dynastieke strijd om de erfopvolging, zoodat aan den levensavond van elken Groot-Mogol gebruikelijk was. Sjah Dsjahans twee oudste zoons Aurengzeb en Soeltan-Soedsja hadden twee partijen gevormd, te eër wijl de reeds oud en half-kindsch geworden keizer eigenlijk de teugels van het bewind in handen liet van zijn wat mansche dochter Begoem-Sahib. Let wel op, dat al deze namen, zoodat het nog heden in Perzië het geval is (de Perzische hofgebruiken waren en zijn nog heden doorgedrongen tot alle Indische hoven) eigenlijk titels zijn en geen namen. *Begoem-Sahib*, bijvoorbeeld, beteekent: „Dame heerscheres”. Haar eigenlijke naam was Dsjahanara. Maar een andere dochter, Rausjenara-Begoem, trok partij voor haar broeder Soeltan-Soedsjah, die echter het onderspit delfde, en door zijn broeder Aurengzeb werd opgeruimd. Aurengzeb was zoo vrij zijn vader op pensioen te stellen. Straks zal hier gesproken worden over den ondanks alles sympathieken dood van dezen ouden heerscher. In 1658 onzer jaartelling opende zijn zoon Aurengzeb deze grootsche „Vrijdagsmoskee” te Delhi voor het geloof en voor de Geloovigen.

Het is in den Islamietischen godsdienst zòò, dat het in 't geheel niet noodig wordt geacht den Allerhoogste alleen in plechtigheid te aanbidden. Iedere geloovige heeft zijn gebedskleedje — die kleine Perzische of Turksche tapijtjes, gewoonlijk met de figuratie van een nis in het midden, die wij zoo gaarne voor onze divans of zoo neerspreiden — en wanneer het oogenblik van het gebed van den middag, of van zonsop-, of zonsondergang daar is, waar ook in zijn huis, op reis, ter zee en te land, dan spreidt hij dit kleedje voor zijn voeten uit, — en als hij het niet bezit dan gebruikt hij zijn opperkleed, — en doet daarop zijn vrome verrichtingen van neerknielen en weer opstaan, neerknielen en het voorhoofd zoo diep onder aanroeping van Gods naam en Gods eigenschappen neer te buigen, dat het den bodem raakt. Dit is juist door zijn

AUDIENTIEZAAL DER INDISCHE KEIZERS, DE „DIWAN-I-CHAS”.

eenvoud zelfs voor den ongelovigen toeschouwer een moment van verheven ziele-innigheid. Het is dus niet noodig, dat de Geloovigen alle dagen naar het heiligdom opgaan, ofschoon het steeds open staat. Doch op hun wekelijkschen feestdag gaan zij er gaarne heen. Daarom heet de voornaamste moskee in elke Islamietische stad, waar ook in Turkijë, in Perzië, in Indië, op Java, de „Vrijdagsmoskee”. En waarachtig schoon is het, het wijde voorplein van de „Vrijdagsmoskee” te Delhi, terwijl het heiligdom zelf reeds gevuld is, geheel vol te zien van vrome mannen, die voor zich hun tapijtje hebben neergelegd en nu, als de hoofdgebedsleider het teeken heeft gegeven, nadat de gebedsomroeper op den hoogen trans der menaretten in alle windstreken ten gebede heeft aangemaand onder het luid zingen der heilige verklaring: „Er is geen andere God dan God, en Mohammed is Gods Profeet, komt allen tot het gebed” — ik zeg, het is een moment van diepe verinning, deze duizenden mannen, als door één ontroering bewogen, allen tegelijk te zien neder knielen, diep, dieper nog, het voorhoofd ter aarde, dan de handen ten hemel opheffende in een gebed van een

VOORHAL VAN DE „DIWAN-I-CHAS” TE DELHI.

moment, dan weer op staan, om neer te knielen opnieuw, en dit zoo, vele malen. Het is stilte gebiedend om te aanschouwen.

De *Dsjoema-moesjid* is nog tenminste een deel van het warme volksleven der eertijds zoo machtige keizerstad, nu wel is waar weer hoofdstad van Hindoestan geworden, maar onder een vreemde regeering, waarin de meerderheid der bevolking berust, en die door de minderheid wordt gehaat.

Er is echter grootere schoonheid te bewonderen, welke echter, helaas, niet meer leeft. Zij is in het „Fort”, de grootsche roode Vesting van weleer, met zijn bressen in de muren, waardoor, nadat de Groote Opstand was onderdrukt, de Engelsche troepen binnendrongen: een schoon bouwwerk reeds op zichzelf. Het is niet mogelijk in deze bladen alle bouwkundige schoonheden in dit reusachtige keizerlijk paleis van voorheen, te huldigen. Er moet een keus worden gedaan, en deze heeft zich bepaald op dat onvergelykelijk juweel, dat eens de Audiëntiezaal was der Groot-Mogols, de „*Diwan-i-Chas*”. Dit juweel van de hoogste bevalligheid is eigenlijk een vrije navolging van een dergelyk paviljoen, misschien van den zelfden onbekenden bouwmeester, te Agra. Het ligt aan de achterzijde van het Fort, waar, op den zandoever van den Dsjoema-stroom, welke zich met den Ganges vereenigt, in 1857, de opstandelingen, beneden aan den voet van het paleis, den laatsten zoogenaamden Groot-Mogol, Bahadoer-sjah, opriepen zich aan het hoofd van den opstand te plaatsen, een daad, welke hij in deze zelfde audiëntiehal zijner vaderen met zijn veroordeeling ter dood, het volgend jaar, boette. Dit was echter niet het eenige drama, dat zich in liet verleden binnen de wit marmeren met half-edele steenen gefigureerde wanden heeft afgespeeld. Hier genoot de Perzische overwinnaar Nadir-sjah van zijn victorie op den keizer van Hind; hier, niet zoo veel later, de Afghaansche overwinnaar Asjmad-sjah, dezelfde voldoening; hier werden daarna den overwonnen keizer Alam door den bloeddorstigen veldheer *Ghoelam-kadir* de oogen uitgestoken. En voor de inlandsche bevolking is het almêe niet verheugender, dat in 1803 in deze hal een dankdienst werd gehouden door den Engelschen overwinnaar, generaal Lake, en nog eens, in 1857, voor de onderdrukking van den opstand en, ietwat vroolijker, 't is waar, maar daarom nog niet verheugend voor de bevolking, in 1876 een bal voor den toenmaligen Prins van Wales, en in 1903 nog een, toen hij als koning gekroond was.

Lijkt zij, alle drama's, welke er zich in afspeelden, ten spijt, toch niet een ideale feestzaal, die bevallige „*Diwan-i-chas*”? Hoe fijn en sierlijk zijn haar hoeken gekroond door vier

paviljoens; hoe edel zijn haar gekartelde boogopeningen; hoe soliede en toch mooi is de ietwat verheven bodem waarop zij zich verheft. En alles van het onberispelijkste blanke marmer en overal de smaakvolle rijkdom harer wand-figuraties: bloemen, vruchten, meetkunstige figuren, dit alles van de kostbaarste gekleurde steenen, zoo fijn ingelegd, dat men veronderstelt dat voor dit werk mozaïek-kunstenaars van Florence werden geroepen. Reeds de voorhal is van weergalooze pracht. De op de vorige bladzijde gegeven afbeelding is waard nauwkeurig bekeken te worden om zich een denkbeeld te vormen, dat deze zaal zoo rijk gefigureerd is door inlegwerk van kostbare steensoorten. Hoe verfijnd de er aan geschonken arbeid was, wordt nog duidelijker, wanneer men bedenkt, dat het schijnbare tralievenster op den achtergrond van het prentje, inderdaad een zijwand is, van fijn bewerkt wit marmer. Maar een volkomen indruk van den rijkdom en de schoonheid naar Oosterschen smaak krijgt men toch eerst in de gehoorzaal des keizers zelf, die men zich dan nog moet voorstellen met de pracht van den door *Nadir-Sjah* gestolen gouden „Pauwentroon” op het marmeren voetstuk, dat nog rechts van de begeleidende plaat is te zien. De keizer zelf zat daar in vol ornaat in de kostbare gewaden met snoeren parelen en edele steenen, met niet te waardeeren hoofdsieraden en zijn van diamanten-schitterenden kromzwaard naast zich temidden van den stoet van rijk-uitgedoschte hovelingen. Hier ontving hij de afgezanten van zijn vazalvorsten; hier de afgezanten uit Europa: hier de afgezanten der twee machtige handelscompagnieën, van Nederland en Engeland, die hem om strijd schatten van kostbare geschenken aanboden: de afgezanten van de rijke Nederlandse, Vereenigde Oost-Indische Compagnie. De Perzische dichter had wel gelijk, die met kostbaar inlegwerk boven de middenbogen, tweemaal deed schrijven:

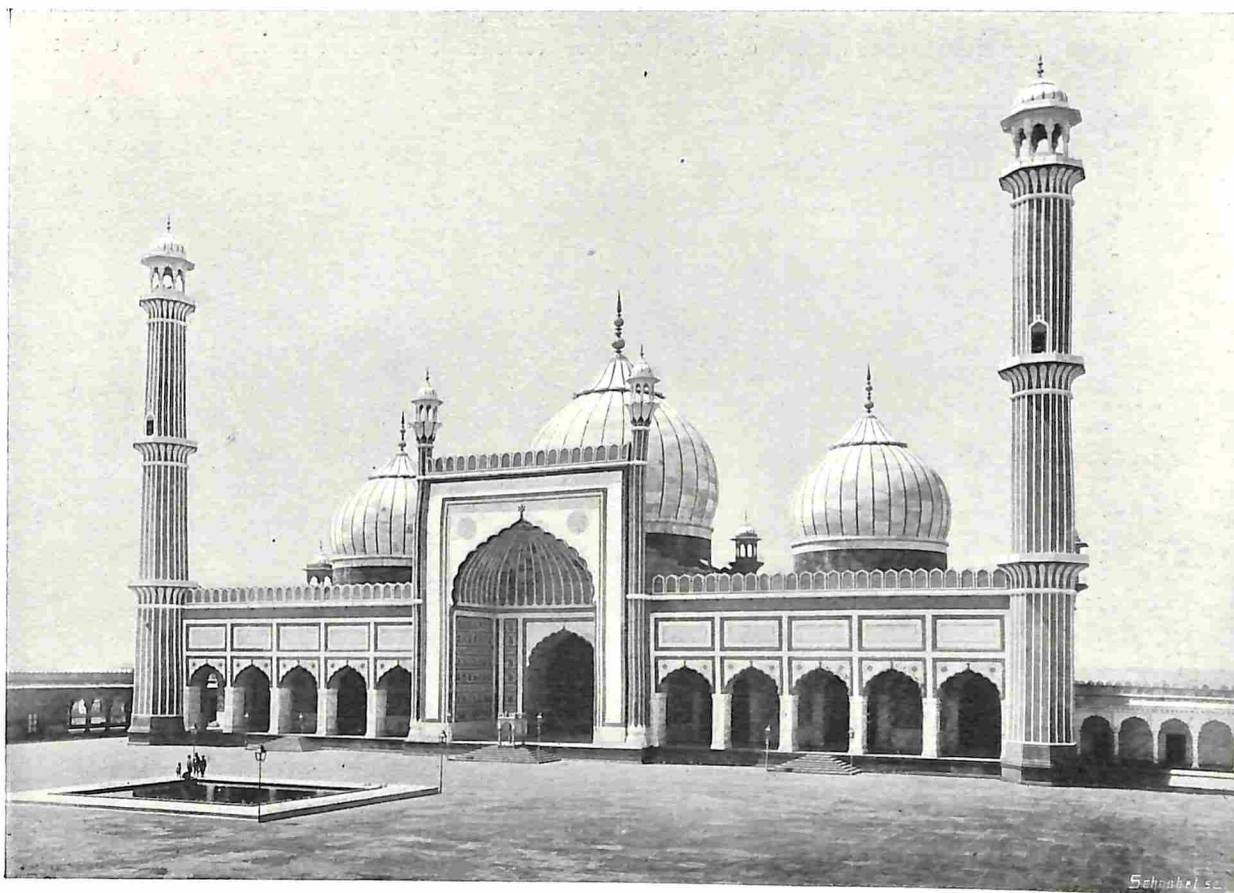
„*Agiar Fardâoes bar roeé zamin est,
Hamin est wa hamin est wa hamin est!*”

Indien Eden op 's aardrijks aanschijn zijn kan,
't Is hier dan, 't is hier dan, 't is hier dan!”

De „*Diwan-i-Am*”, nog grooter dan de vorige audiëntie-zaal, is, schoon niet zoo rijk ingelegd, misschien nog bevalliger van lijnen. (Zie de afb. op blz. 178) De audiënties, welke de Groot-Mogols hierin toestonden, zijn reeds beschreven door de Fransche reizigers in de zeventiende eeuw Bernier en Tavernier; kostbare gegevens verzamelden zij over de hoven der Indische keizers die zij mochten naderen.

(Wordt vervolgd).

MAURITS WAGENVOORT.

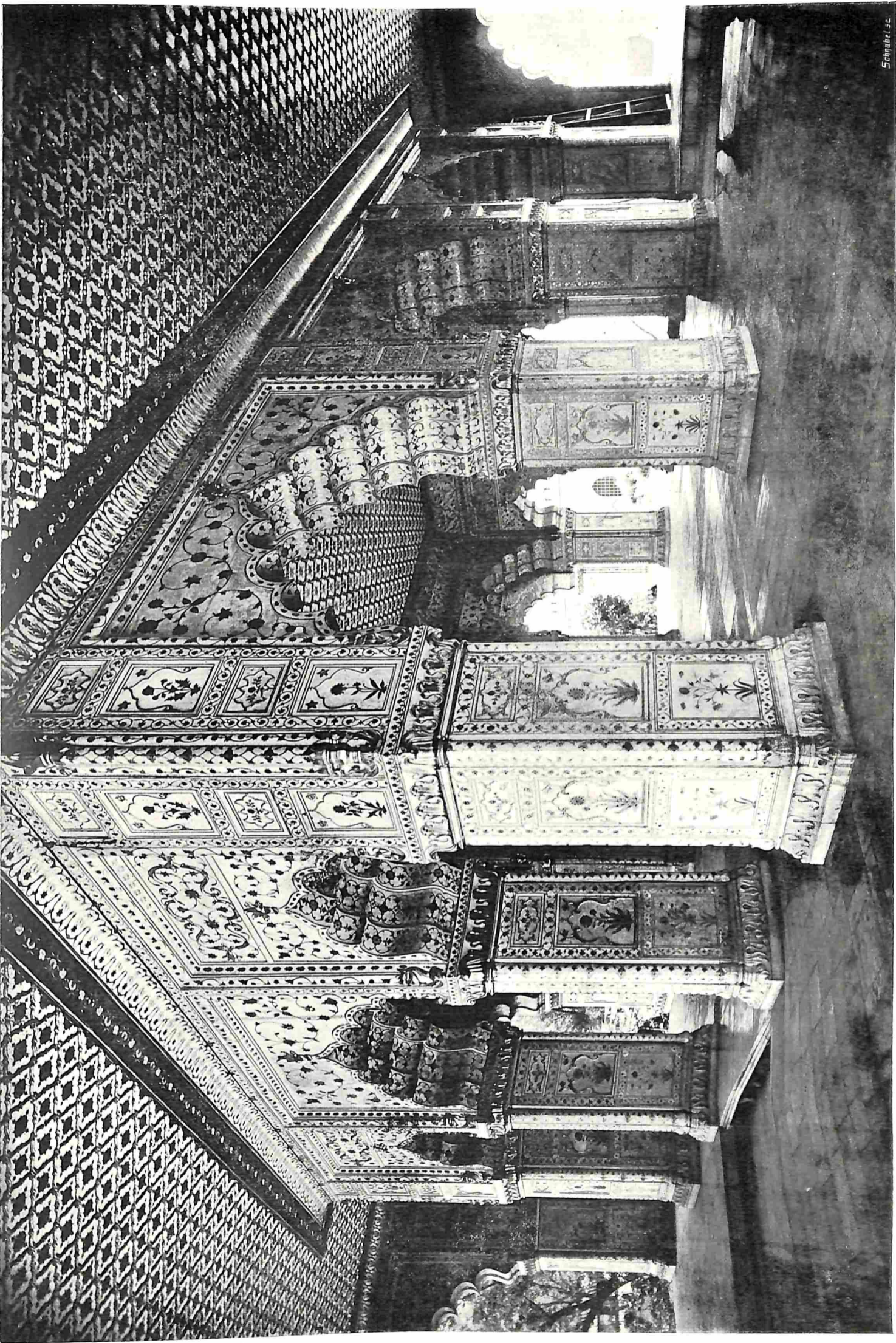

DE „DSJOEMA-MOESJID” — VRIJDAGSMOSKEE — TE DELHI.

Het voormalige kasteel Develstein

(Slot).

HET inwendige van het kasteel, zooals het zich in zijn vollen luister in de 17e eeuw vertoonde, is uitvoerig beschreven door vrouwe Cornelia van Beveren, geb. Schaap en later door hare dochter Christina, die zooals wij weten, gehuwd was met Johan Reepmaker en daarna met Michiel van Beveren. Zoo vond men in een der slaapkamers van vrouwe Cornelia van Beveren, een schoorsteenstuk met familiewapen: een bever met twee honden. Boven een in stalen lijst gevatten spiegel hing een schilderij van Albert Cuijp. Het vertrek tegenover de slaapkamer was met, waarschijnlijk kostbare, schilderijen behangen, waaronder een portret van Karel II, koning van Engeland. Op een

Schubert sc.

DE „DIWAN-I-CHAS“ (AUDIENTIEZAAL) IN HET FORT TE DELHI.

fluweelen kleed stond een gouden kop op porceleinen schotel. Bezijden het „schouwstick” hing een doek van Verhagen en een portret van Adriaan van der Venne. Op den grond lagen fijne matten, die om dien tijd eerst in gebruik kwamen. Het „voorsalet” prijkte met een aantal familieportretten, waarvan enkele van de hand van Nicolaas Maas; naast de schouw hing het portret van Willem I. Het „goudlederen kamertje”, aldus genoemd naar het behang, dat omstreeks 1618 nog zeer zeldzaam was en later plaats maakte voor het beschilderde zeildoek, prijkte met een „koningshouten halbuffet”. In de kinderkamer, van al het noodige voorzien, trokken vooral de aandacht de geel satijnen wiegen en een roodfluweelen, met karmozijn gevoerde en gouden en zilveren kanten gearneerde doopjurk. Daarna kwam men in het zoogenaamde „cantoortje”, waarschijnlijk een vertrekje in den ouden toren. Vermoedelijk was het zoo iets als onze tegenwoordige serre. Er stond een confijtbuffet met porcelein en giftvrij 1) Venetiaansch glaswerk.

„Dun gelyck een enkel vlies,
Dat men tot Venegiën blies”.

Daar werd de thee gedronken met saffraan, — eerst na 1680 werd melk aan de thee toegevoegd. Op het buffet stonden gevulde suikerdoozen en vooral confituurschotels van Chineesch en Japansch porcelein, met gouden vorkjes. De kamer van Jonkvrouwe Christina was behangen met schilderijen en portretten van Ravestein en jachtstukken van Leemans. Ook hier lagen fijne matten op den vloer; ook vond men er natuurlijk een kapstoel, kapbuffet en verder alles wat tot het slaapvertrek eener jonkvrouwe behoorde.

Het toilet van vrouwe Reepmaker was in overeenstemming met haar omgeving. Nu eens droeg zij een geborduurd met kanten omboord en met gouden trensjes belegd lijf met een ongeboorde rok van *couleur de feu*, of een grauw lakensch kleed met groote, zware kanten van zilver en goud; dan een geborduurde tabberd met blauw sergie gevoerd en rok met kanten of wel een „schoone en kostelycke rock” met bloemen van goud en met *couleur d'acre* gevoerd. In *négligé* had ze soms een Japansche nachttabberd met *feuille morte*-grond en daarop *aurore bloemen*, de tabberd van binnen met watten gevuld of ook wel een van wit satijn „met incarnate dubbele taf gemonsterd” of een kleed van linnen met witte zijde gevoerd.

1) Men beweerde, dat dit glas barstte, wanneer het met vergif in aanraking kwam, zooals Byron zegt in zijn „Two Foscari”:
’t Is said, that our Venetian crystal has
Such pure antipathy to poison, as
To burst if aught of venom touches it.

In de beneden- en bovengang hingen niet alleen platen, kaarten, schoonschriften achter glas, maar stonden ook, zooals toen gebruikelijk was, een fraai besneden bank en dito stoelen. De zoogenaamde „middelkamer” was met goudleder behangen; onder de schouw stonden een paar buitengewoon groote blauw porceleinen potten op vergulde voetstukken.

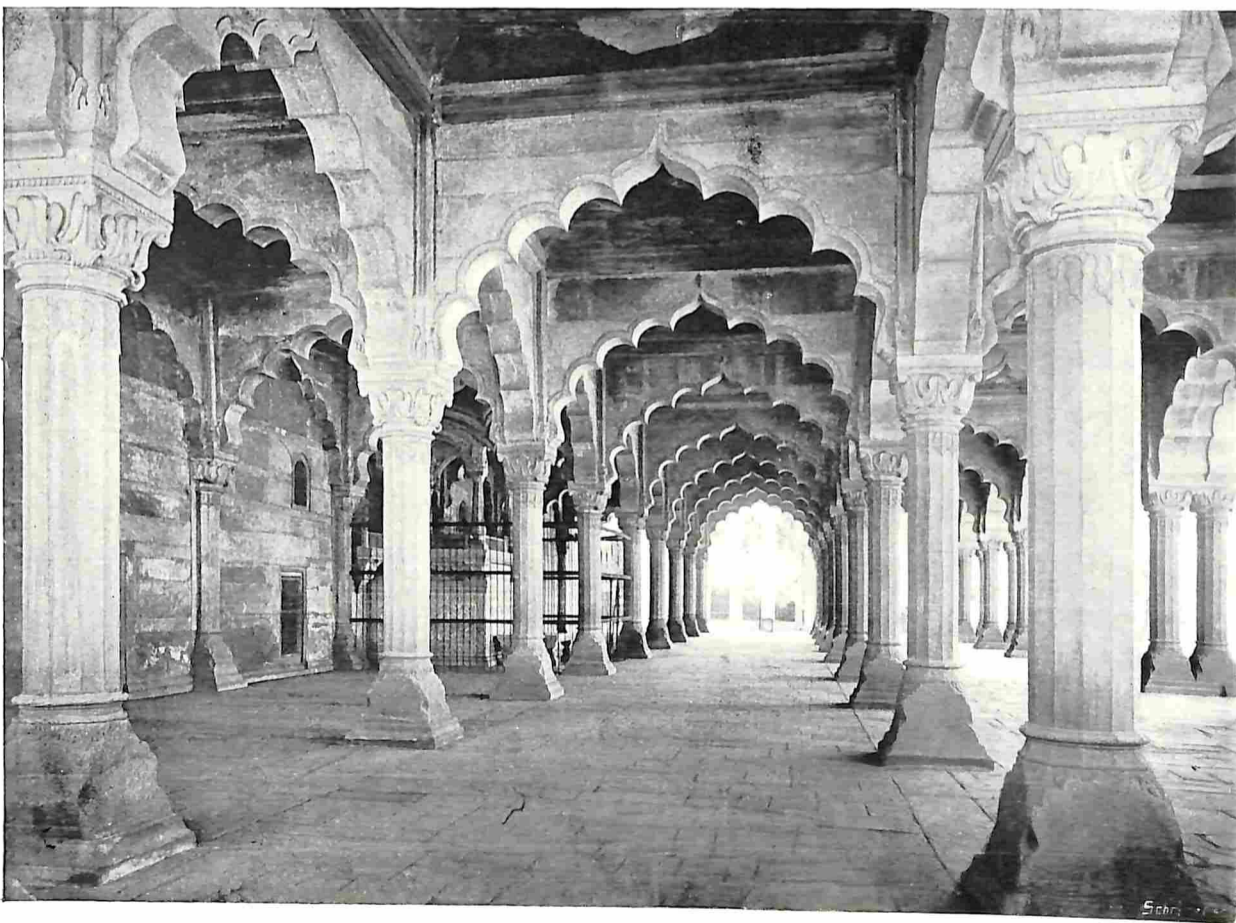
Maar genoeg over de pracht en weelde, die op het kasteel Develstein werden aangetroffen. Toch zouden we nog verder in de archieven willen doordringen, ware het niet, dat daarmee op allerzonderlingste wijze is omgesprongen. Zoo vertelt Schotel verder dat hij van een voormalige eigenares van het familie-archief „tot zijn grievende teleurstelling” vernam, dat zij een groot gedeelte daarvan voor scheurpapier had verkocht en eenige perkamenten tot het vervaardigen van mouwen en doosjes had gebruikt en afgestaan!

Reeds bij het leven van vrouwe van Dam is het verval van Develstein begonnen, daar ze zich weinig aan het slot gelegen liet liggen en het ch^âlet Lindenberg tot verblijf gekozen had. Bij haar overlijden in 1816, werd het reeds deerlijk geplunderde huisarchief met de schilderijen en zoowat de geheele inboedel, in kisten gepakt, naar Lindenberg gezonden en daar, behalve het familieboek en eenige stukken van Cuijpe, voor een prijsje aan Joodsche kooplieden verkocht. Tot de kostbaarheden van Develstein behoorden een niet onaanzienlijke verzameling penningen en schilderijen, wapens uit den Spaanschen tijd en uit de oorlogen met Lodewijk XIV, verder een prachtig altaarstuk en twee altaartapijten met portretten en wapens daarin geweven, drie kunstig, uit eikenhout gesneden beelden door den vermaarden Jan Terwen (van wiens hand ook een koorbank in de groote kerk te Dordrecht bestaat) en die behoord moeten hebben tot de kapel van het H. Kruis aldaar 1).

Vervallen en verlaten, maakte Develstein in ’t begin der vorige eeuw een alledroevigsten indruk, die door Schotel op treffende wijze wordt weergegeven, nadat hij het huis in den zomer van 1821 bezocht. Het verkeerde in gevaar van instorten; de muren waren gebarsten en verbrokken, de vensters vermolmd en van glazen beroofd. Van singels en boomgaarden was geen spoor meer te vinden. De houten valbrug met ijzeren leuning was door een losse plank vervangen. Boven de poort stonden nog twee blauwe steenen, de een met het opschrift: „Arx Develae”, de andere met een uitvoerig Latijnsch relaas. De toren, een overblijfsel uit de XIVe eeuw en in 1572 door de vlammen gespaard, was bijzonder dik van muren en had een overwelfden kelder

met een zeer diepe waterput. Wanneer men niet zonder gevaar een der trappen beklom, ontdekte men een geheel vervallen galerij. In een paar vertrekken waren nog in lood gevatte, met wapens beschilderde glazen. De zolders werden door uilen, vleermuizen en ratten bewoond. Eindelijk werd het kasteel in 1823 en ’24 gesloopt, een herinnering achterlatende, niet van bloedige gevechten of ridderlijke avonturen, maar aan het gulden tijdperk der Republiek en vooral aan de diensten, door de van Beverens, zoowel op letterkundig als op staatkundig gebied aan hun stad en hun vaderland bewezen.

En nu? Wanneer men te Dordrecht het Zwijndrechtsche Veer overgaat en den ringdijk volgt tot aan de Groote Lindt, is men na een wandeling

DE „DIWAN-I-AM”, DE ANDERE KEIZERLIJKE AUDIENTIEZAAL TE DELHI.

1) Zie over deze kapel: Balen, Beschrijving van Dordrecht, p. 97.

van een uur aan de terreinen naderd. Spoediger worden die bereikt, wanneer men uitstapt aan de halte Zwijndrecht, waarvan Develstein slechts een half uur verwijderd is.

Het terrein, waar het kasteel heeft gestaan, maakt thans een deel uit van de boerderij „Develstein” van den Heer P. J. van Gilst, en draagt nog duidelijk de teekenen van de vroegere bestemming. De plek der terreinen is omringd door een ongeveer 10 Meter breede gracht, die wel door de gewijzigde bestemming heeft geleden, niet op breedte gehouden werd of uitgediept, maar ze is nog een duidelijk zichtbare scheiding.

Enkele steenen zijn nog aanwezig, op een waarvan pijlen zijn gebeiteld, misschien symbolen van de versterking van het slot. Het met boomen beplante terrein binnen de grachten beslaat een oppervlakte van 25 Meter in het vierkant. Dan is er nog een varkenshok, dat wel niet tot de bijgebouwen van het kasteel zal hebben behoord, maar niettemin met fragmenten daarvan werd opgebouwd. Een der steenen bevat een drietal wapenschilden; links 3 bevers (van Beveren) in een schakelrand; het middelste geeft de dieren zonder rand; rechts een krans van een soort Keverfiguren, de ineengevlochten letters H en halve manen.

De tegenwoordige eigenaar herinnert zich nog, dat de plaats vroeger omringd was door een dubbele rij iepenboomen.

Eer wij van de historische plek en van den Devel afscheid nemen, nog een curiositeit omtrent deze rivier. Een der landlieden vertelde mij, dat in 't vroege voorjaar in den Devel een soort visch gevangen werd, „pin” genoemd, die alleen daar en zelfs niets in het in de nabijheid stroomende riviertje de Waal gevonden wordt. Alleen wordt dat vischje nog aangetroffen bij Zwolle, hetgeen de landlieden in verband brengen met de monniken, die van het kapittel van Windesheim, in 1421 hierheen gekomen waren en het klooster Eemstein bij Kijfhoek stichtten. Of de kloosterlingen die vischjes hebben meegebracht, zou ik niet durven beweren, maar het volksgeloof brengt de visschen met de monniken in verband. In oude rekeningen van Dordrecht van 1495 komt de pin voor, onder een aantal vischsoorten, daar ter markt gebracht.

K. L. SCHAMP.

DE ECHO TE MUIDERBERG.

TOT het gevolg van Dionysos, aan wien groei en bloei van boomen en vruchten, inzonderheid van den wijnstok, werd toegeschreven, behooren, volgens de mythologie der Ouden, in de eerste plaats de Nimfen. In de volksverbeelding waren deze vrouwelijke wezens, die bij de Germanen als water- en boschgeesten bekend stonden en het vermogen hadden zich onzichtbaar te maken, minder in rang dan de goden, maar meer dan de menschen. Zij waren bewoonders van weide en bosch of hielden zich op in bron en berg.

Eene van dezen was de Nimf Echo, die, toen de innige liefde, welke zij opgevat had voor den schoonen Narkissos, niet beantwoord werd, van smart verteerde, zoodat van haar niets dan de stem overbleef, met welke zij slechts de laatste woorden van tot haar gerichte vragen beantwoorden kon, als gevolg van een, haar, door de jaloersche gemalin van Zeus, Hera, opgelegde straf. De omstandigheid, dat muren, rotswanden enz. door terugwerking en trilling der lucht, soms het gesproken woord teruggeven, werd aanleiding tot deze mythe.

Groote vermaardheid, ook buiten onze grenzen, verwierf niet ten onrechte de Echo te Muiderberg, het vriendelijke dorpje aan de Zuider Zee, dat in zijn kerk de herinnering bewaart aan Floris V. Zij werd, n.l. in het jaar 1686 gebouwd ter vervanging van de kapel, die in het begin der veertiende eeuw door Graaf Willem gesticht werd, opdat er dagelijks gebeden in opgezonden zouden worden voor de ziel van den zoo noodlottig om het leven gekomen „Grave Florens.”

Op den toren, welke als „Aussicht-Turm” geëxploiteerd wordt, geniet de bezoeker van een in hooge mate schilderachtig panorama. Men onderscheidt niet alleen duidelijk in de Zuiderzee het fort Pampus, maar ziet, bij helder weer, ook het eiland

Foto C. Steenberg

BIJ HET KERKJE VAN MUIDERBERG.

Marken en zoewel Amsterdam met zijn Volkspaleis als Utrecht met zijn Dom.

Maar grooter attractie wacht den toerist op „Rustrijk,” voorheen „Hofrust” geheeten, waar zich de Echo bevindt,

De dochter van de lucht
En door de stem geteeld,
Van stemgeluid voorzien,
Doch zonder zielsbeseffen.

Wij weten hoe onze dichter Hooft Geraerdts van Velzen, in het treurspel van dien naam, diens schildknaap tegen middernacht naar Muiderberg zendt om den toovenaar Timon te raadplegen of het geluk Geraerdts „aanslag sal begenadighen” of dat het beter ware geweest „noyt in dit ghevaer te treên.” Wanneer wij bij die gelegenheid den schildknaap Timon aldus hooren toeroepen:

Ghij die mijn eyghen stem terugge kaetst in 't oor
En antwoordt met mijn mondt, waer zijdy met
uw wonder?

dan bewijzen deze woorden dat in Hooft's dagen de Echo te Muiderberg reeds bekend was, naar welke nog altijd de bezoekers van Rustrijk met verbazing luisteren, wanneer de gids, nadat hij u een plaats aangewezen heeft ergens tegenover den muur en zelf eenige meters van u af is gaan staan, de onderaardsche stem het door hem geciteerde vers laat nazeggen:

O, Echo, wonder van deez' drevén,
Reeds eeuwen hield gij krachtig stand,
Wat ook verging, gij zijt gebleven,
Nog roemt men u in ieder land.
Wat reeks geslachten zijn verdwenen,
Wien gij bewondring hebt gebaard,
Wat drommen stonden om u henen,
Wien 't raadsel nooit werd opgeklaard,

en wat er verder volgt.

Het merkwaardige van de Muiderberger Echo is ten eerste dat niet slechts een laatste woord of klank weergegeven wordt, maar, woord voor woord, al wat de gids belijft te zeggen, en, ten tweede, dat degene, die spreekt, zijn woorden niet hoort nazeggen, maar alleen zij, die zich op eenige meters afstands van den spreker bevinden, elk woord, onmiddellijk nadat het uitgesproken werd, luider en krachtiger hooren herhalen. Het is, zooals Logeman in een geschriftje over de Echo zegt, alsof in de diepte der aarde een reus zich vermaakt door met kracht de woorden van den spreker na te zeggen.

Volgens een oud volksverhaaltje zouden indertijd tweetuinknechts van Rustrijk, die niet wisten van het bestaan van de Echo, hooggaande ruzie gekregen hebben omdat de een dacht dat de ander hem napraatte, hetgeen slechts een sprookje kan zijn, omdat de Echo de woorden veelspoediger herhaalt dan een mensch het zou kunnen doen en ook omdat, gelijk wij boven zagen, de spreker hier zijn eigen woorden niet hoort nazeggen.

De plek, waar de geheimzinnige stem zich doet hooren, bestaat uit een rond, van hooge boomen omgeven pleintje, aan de achterzijde beschut door een op zichzelf staanden, langwerpige ronden, ruim zeven voet hoogen muur (Zie de voorplaat).

„Men” verhaalt, dat indertijd een aanzienlijk Engelschman door ingenieurs de geheele omgeving nauwkeurig liet nagaan en opmeten, ten einde het alles in zijn park precies zoo te laten namaken. Maar, wat men ook deed, geen Nimf wenschte in deze nieuwe omgeving haar zetel te vestigen.

Gelukkiger dachten in het jaar 1812 twee leden van de Maatschappij Felix Meritis, Johannes Buijs en Philip van Dijk, te zijn, toen, als gevolg van een door hen ingesteld onderzoek, scheen te blijken dat de muur de naaste oorzaak van het Muiderberger wonder moest zijn. Met behulp van rietmatten, welke geplaatst werden waar zich voorheen een ligusterhaag bevond, gelukte het zelfs de Echo, die alles herhaalt, tot een gewone Echo, die slechts den laatsten klank weergeeft, te herleiden. Een ander onderzoeker, wien het verhaal ter oore was gekomen, dat de Echo ontstaan was na het uitroeien van een haag, slaagde er, met behulp van een, met wol afgedekten, koperen plaat, in, de stem geheel te doen verstommen.

Volgens sommigen zou de bewuste muur eenmaal tot afscheiding van een begraafplaats gediend hebben, welk vermoeden steun vindt in den versregel van Hooft, in welken sprake is van

„'t versteurt ghebeent van desen cirkel rondt”

met welken laatsten het ronde pleintje bedoeld is.

Anderen meenen dat de muur dienst deed ter beschutting van wijnstokken — ook hier was dan de Nimf in de nabijheid van Dionysos —, die voorheen in deze streek wel gedijen wilden, getuige de „wijnhof” van zekeren Abraham Roeters, die belangstellenden gaarne „vrij entrée” gaf, zooals blijkt uit dezen versregel:

Wien 't lust de teelt
te zien van mijne
wijngaardranken,
In rijen geschakeerd
en staande in hun
geleên,

Klop aan, 't staat ieder vrij den wijnhof in te treden.

Hoe dit alles zij, zooveel is zeker, dat de veelbesproken muur meer van 't zaakje weet. Als die nu ook maar spreken kon!

F. W. DRIJVER.

De Bloembladen van Lao-Tze.

27)

DOOR J. ALLAN DUNN.

MET acrobatische behendigheid sprong hij boven op den steenhoop, terwijl hij een lang touw bij zich had, hetwelk bevestigd was aan het handvat van zijn tasch. Deze trok hij voorzichtig snel op en liet hem even voorzichtig aan de andere zijde neer, vóór hij naar beneden sprong. Met een zacht fluiten antwoordde zijn makker die zich bij hem kwam voegen.

Tezamen daalde zij in den kelder neer en terwijl de eene een elektrische lantaarn ophield, nam de ander eenige flesschen uit zijn tasch en een lange guttaperchasing, zooals fotografen gebruiken bij hun camera en waaraan aan 't ene eind een dun stuk blinkend staal was vastgedraaid, aan den bovenkant iets dat eruit zag als een glazen kruik met wijden hals, hermetisch afgesloten door twee kromme glazen buizen.

De eene man smeerde het werktuig zorgvuldig en de ander hield zich bezig met de buizen, de flesschen en de zware kruik.

Ondertusschen maakte Keeler het zich gemakkelijk in Walton's beide rustige kamers, waarvan de muren en planken

overladen waren met tropeën uit het verre Oosten en Walton zorgde voor sigaren en de Loch Livet. Ondanks den tijd des jaars was de nacht koud op dit uur, een frissche wind woei van de rivier en de vensters waren gesloten. Zij namen plaats in het vertrek, dat op het plat uitzag, de jalousieën waren reeds neergelaten. Met eenige plechtigheid schonk Walton de geurige Schotsche whisky in en hield het amberkleurige vocht tegen het licht.

„Steek geen sigaar op vóór je de eerste kus van dezen drank op je verhemelte hebt ontvangen, King,” zeide hij. „God, man er zijn geen vier flesschen in ons duister land overgebleven nadat John Barleycorn gedood werd. En dat noemen ze een land der vrijheid! Nu vooruit, ruik eerst en proef daarna. Wacht, ik zal een toast uitspreken.” Hij keek spottend naar zijn makker van de wildernis, hief zijn glas op en riep: „Gare la femme!” Keeler fronste de wenkbrauwen, maar dronk zijn glas, vond den inhoud uitstekend en smakte met zijn lippen over het zeldzame mengsel. Of het kwam door de onafscheidlijk daaraan verbonden bezielende warmte of dat het een proces was van zijn eigen innerlijk, kon hij niet zeggen, maar hij voelde dat hij rood werd onder zijn huid, en bij den sarcastischen blik van Walton, die op hem neerzag, neigde hij 't hoofd terzijde. „'t Is een wenk, een duidelijke wenk!” riep Walton met ondeugende oogen. „Je bent gebeten door de wijfjesluis. Vertel me maar niets. Ik weet, dat als King Keeler met een schotel begint, er dan een vrouw op den bodem zit. Ik heb je meermalen gewaarschuwd,

maar nu ben je erin gevlogen. 't Is niet door de Loch Livet dat je bloost. O, God,” hoonde hij, terwijl Keeler een gezicht als een masker trachtte te zetten. „Weer een brave man op 't verkeerde pad. Een die 't kampvuur wil verwisselen voor den huiselijken haard, jachtlaarzen en sandalen voor gemakkelijke pantoffels en een voetkussen. Snij het eruit, King. 't Loopt niet goed af. Nooit. Ik heb gezien hoe anderen 't probeerden. Op een goeien nacht, als je vrouw boos is of 't kind wil niet in slaap

vallen, zal de roep van het verre woeste land tot je komen. Je kunt niet terug gaan maar je zult ernaar verlangen. O, man, je zult zoo verlangen!”

Keeler, zijn sigaar opstekend stootte eruit: „Ben je soms getrouwd geweest, Walton, dat je zoo spreekt?”

Walton's gezicht verloor zijn glimlach en werd ernstig. „Dat is een vraag, op den man af, King, waarop ik je antwoord zal geven. Neen.” Maar er waren boekdeelen te lezen uit deze ontkenning. „Ik bedoelde niet je te hard aan te pakken, ouwe jongen,” vervolgde hij achter een zware rookwolk. „Ik begrijp, dat elke avonturier op een gegeven tijd verlangt naar een tehuis, als hij de ware vrouw kan vinden. Maar wees dan ook zeker dat 't de ware is, ouwe jongen, wees daar héél zeker van. En nu zwijg ik daar verder over. Steek van wal met je verhaal.”

Keeler was een goed verteller, hetgeen bekend was in verschillende clubs van allerlei ver af gelegen plaatsen. Hij deelde 't voornaamste van de geschiedenis mede en in minder dan tien minuten was Walton, die aandachtig luisterde, op de hoogte der feiten. Hij vulde 't glas van zijn gast, daarna het zijne, vóór hij enige opmerking maakte, terwijl hij zorgvuldig de flesch kurkte, opdat het aroma en de kracht niet verloren zouden gaan.

„Dat meisje van je bevalt me, King,” zeide hij tot Keeler's verbazing en genoegen. „En ik denk —” een wijde geeuw onderbrak zijn gesprek en hij bracht de hand voor den mond.

(Wordt vervolgd).

BIJ DE WALLEN VAN MUIDEN.